

การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา เขต 7

**The Personnel Administration by the Four Saṅgahavatthu Principle of the
Phrapariyattidhamma School Administrators
in Educational Division of the Area 7**

พระธนพร คุณสมปนโน (อาคะนิช),

สุนทร สายคำ และ พระฮอนด้า วาทสโท

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Phra Thanaporn Khunasampanno (Akhanit),

Sunthon Saikham and Phra Honda Vadasuddo

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: kapko1990@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 2) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานบุคคล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม โดยการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น จำนวน 226 รูป/คน และการวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 6 รูป/คน สถิติวิเคราะห์ข้อมูลด้วยหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.956

ผลการวิจัย พบว่า

ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 โดยภาพรวมและรายด้าน โดยรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับมากและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารงานบุคคลตามหลักอรรถจริยา รองลงมาได้แก่ การบริหารงานบุคคลตามหลักสมานัตตา การบริหารงานบุคคลตามหลักทาน การบริหารงานบุคคลตามหลักปิยวาจา ตามลำดับ

แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 1) การบริหารงานบุคคลตามหลักทาน ผู้บริหารต้องมีความเสียสละและแบ่งปันสิ่งของ เช่น อามิสทาน 2) การบริหารงานบุคคลตามหลักปิยวาจา ผู้บริหารต้องรู้จักใช้คำพูดที่ก่อให้เกิด

* วันที่รับบทความ: 6 กุมภาพันธ์ 2565; วันแก้ไขบทความ 18 กุมภาพันธ์ 2565; วันตอบรับบทความ: 19 กุมภาพันธ์ 2565

Received: February 6, 2022; Revised: February 18, 2022; Accepted: February 19, 2022

ประโยชน์และพึงพอใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา แสดงความจริงใจและปรารถนาดีเสมอ 3) การบริหารงานบุคคลตามหลักอรรถจริยา ผู้บริหารต้องช่วยเหลือผู้อื่นหรือผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ 4) การบริหารงานบุคคลตามหลักสมานัตตตา ผู้บริหารความเป็นผู้นำ ไม่ทำตัวไร้ระเบียบวินัย จะต้องมีความเสมอต้นเสมอปลายต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่เอนเอียงเลือกที่รักมักที่ชัง

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล; หลักสังคหวัตถุ; โรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstracts

The objectives of this research were: 1) to study personnel management according to the Four Saṅgahavatthu of Phrapariyattidhamma school administrators, General Education, Area 7; 2) to propose guidelines for promoting personnel management according to the Four Saṅgahavatthu Principles of the administrators of Phrapariyattidhamma School. The study employed the mixed method research methodology. For the quantitative research, the sample included 226 of the administrators and teachers in Phrapariyattidhamma schools; while for the qualitative research, 7 key informants were selected for interviews. The statistics used in data analysis were: Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation with the reliability value of 0.956.

The research results were as follows: The school administrators and teachers have opinions on personnel management according to the Four Saṅgahavatthu Principles in overall and 4 aspects at a high level, sorted in descending order: personnel management according to Atthacariyā, followed that of Samānattatā, Dāna and Piyavācā respectively.

The guidelines for promoting personnel management according to the Four Saṅgahavatthu Principles of the administrators of Phrapariyattidhamma School: 1) Personnel administration according to Dāna: the administrators must have sacrifices and share their belongings; 2) Personnel administration according to Piyavācā: the administrators must know how to use words that are beneficial and satisfying to their subordinates and always show sincerity and good wishes; 3) Personnel administration according to Atthacariyā: the administrators must always help others or their subordinates; 4) Personnel administration according to Samānattatā: administrators have leadership, do not act undisciplined, be consistency with subordinates and do not have any bias.

Keywords: Personnel; Administration; Four Saṅgahavatthu; Phrapariyattidhamma School

บทนำ

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมคู่กันไป เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ภิกษุสามเณรเป็นศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม น้อมนำหลักธรรมและพระวินัยไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่

ชีวิต เกิดปัญญา สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และช่วยเผยแผ่ ปกป้องพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง และส่งเสริมสันติสุขให้แก่สังคมไทยและสังคมโลกสืบไป ด้วยเหตุนี้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงส่งเสริมให้วัดที่มีความพร้อมในทุก ๆ ด้านจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และขยายชั้นเรียนในระดับสูงขึ้น เพื่อสร้างประโยชน์แก่สังคม พระพุทธศาสนาและประเทศ (อนุชิต วรรณสุทธิ, 2558 : 12)

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มีลักษณะการบริหารโดยมีสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ควบคุมส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยตรง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในปัจจุบันมีการบริหารคล้ายกับโรงเรียนสายสามัญทั่วไป แต่การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมจะเน้นการจัดการศึกษาด้านพุทธศาสนากับสมณะเพศ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมควรมีคุณลักษณะผู้บริหารแบบมีอาชีพมีความรู้ความสามารถสูงเพราะเชื่อว่าโรงเรียนจะมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ แต่เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาต้องพบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย และต้องใช้ความอดทนเป็นอย่างสูงในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งในบางครั้งในการปฏิบัติหน้าที่อาจไม่สามารถการตอบสนองความต้องการของผู้ได้บังคับบัญชาได้อย่างทั่วถึงและครบถ้วนสมบูรณ์ทำให้กระทบกับภาพลักษณ์ของโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องนำหลักธรรมหรือจริยธรรมในทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับหลักบริหารการศึกษา ตามทัศนะของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติว่า”การบริหารการศึกษาจะบรรลุเป้าหมายของการศึกษา ย่อมต้องอาศัยความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารเป็นอย่างมาก กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นที่ยอมรับ มีความฉลาดทั้งทางสติปัญญา อารมณ์ และมีความฉลาดทางคุณธรรม รวมทั้งปฏิบัติตามวิชาชีพผู้บริหารโรงเรียนจึงจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (กองพุทธศาสนศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557 : 3)

ด้วยเหตุผลข้างต้นดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานบุคคล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ซึ่งประกอบด้วย (1) การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลัก ทาน (2) การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักปิยวาจา (3) การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิตถจริยา (4) การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสมานัตตตา อันจะทำให้เราเข้าใจภาวะผู้นำตามหลักธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้นำมาใช้ในการบริหารงานได้อย่างชัดเจน และนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้เป็นอย่างดีและเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา นำไปประกอบการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7
2. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานบุคคล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ใช้การวิจัยวิธีการแบบผสม (Mixed Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การออกแบบวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 จำนวน 557 รูป/คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 รูป/คน จำแนกเป็น ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 39 รูป/คน และครูผู้สอน จำนวน 187 รูป/คน และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random Sampling)

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire)

1.4 เก็บข้อมูลโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยเพื่ออำนวยความสะดวก ซึ่งสอดคล้องกับสภาพการบริหารจัดการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid-19) โดยใช้ Google Form และสร้างคิวอาร์โค้ด (QR Code) ให้พร้อมที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของงานวิจัยต่อไป

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์วิเคราะห์หาค่าสถิติต่างๆ

2. การออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพ

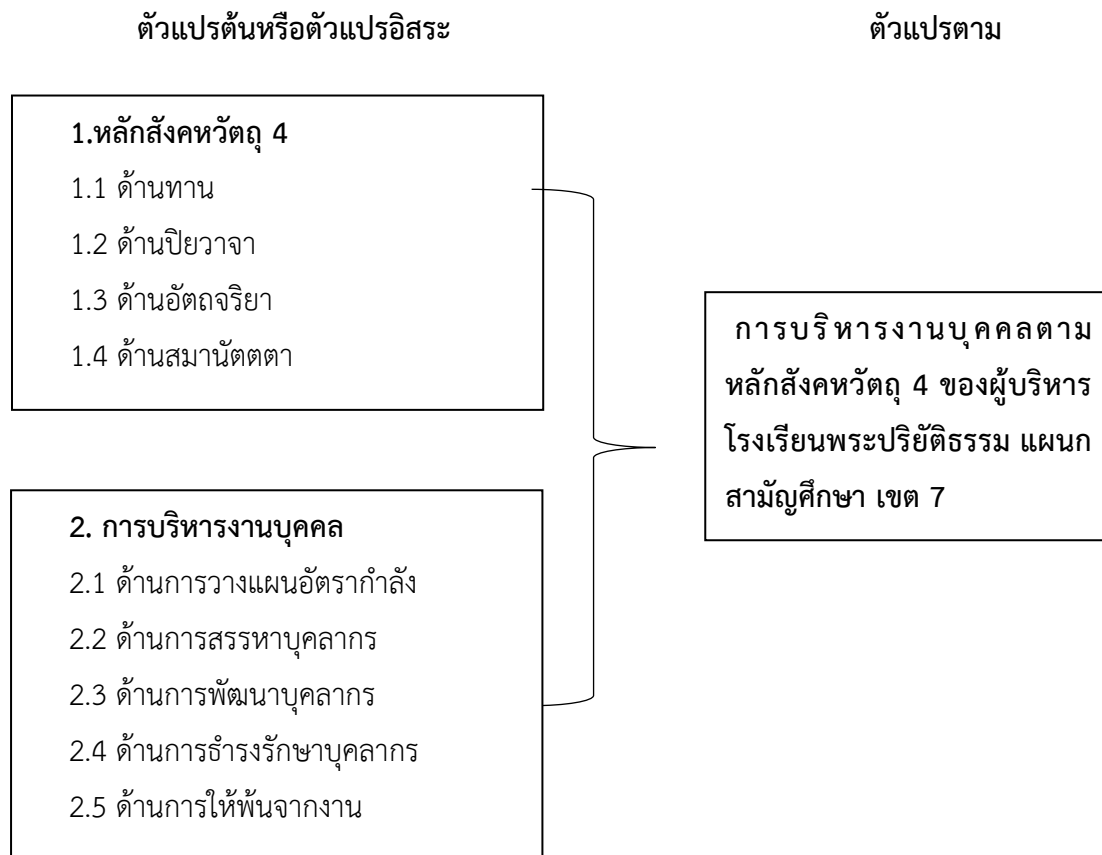
2.1 กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 จำนวน 6 รูป/คน แยกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 3 รูป/คน และครูผู้สอน 3 รูป/คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview)

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์จากผู้ตอบสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth Interview)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต ๗ สามารถสรุปได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักอัตถจริยา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักสมานัตตตา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักทานมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักปิยวาจา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 การบริหารงานบุคคลตามหลักทาน ผู้บริหารต้องมีความเสียสละและแบ่งปันสิ่งของอย่างน้อย 2 อย่างให้แก่ผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ใต้บังคับบัญชา คือ อาmisthan ได้แก่ การให้วัตถุสิ่งของ และธรรมทาน ได้แก่การให้ธรรมหรือวิชาความรู้ การบริหารงานบุคคลตามหลักปิยวาจา ผู้บริหารต้องรู้จักใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดประโยชน์และพึงพอใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ใช้คำพูดที่จริงใจ มีสาระ เหมาะสมตามโอกาสและเวลา ใช้คำพูดที่กล่าวด้วยเมตตาจิต แสดงความจริงใจและปรารถนาดีเสมอ ไม่กล่าววาจาล่วงเกินหรือใช้คำพูดที่สื่อความหมายถึงการดูถูกและทำร้ายจิตใจต่อบุคลากร การบริหารงานบุคคลตามหลักอัตถจริยา ผู้บริหารต้องช่วยเหลือผู้อื่นหรือผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือด้วยปัจจัยเงินทองหรืออย่างอื่นที่ไม่ใช่เงินทอง เช่น ความรู้ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน ส่งเสริมการฝึกอบรมสัมมนา เพื่อเพิ่มเติมให้ความรู้ และทักษะให้กับบุคลากรในตำแหน่งงานต่างๆ การบริหารงานบุคคลตามหลักสมานัตตตา ผู้บริหารความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ไม่ทำตัวไร้ระเบียบวินัยจะต้องมีความเสมอต้นเสมอปลายต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่เอนเอียงเลือกที่รักมักที่ชัง การกระทำตัวเป็นแบบอย่างและยืนยันความถูกต้อง

อภิปรายผลการวิจัย

ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักทาน ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ผู้บริหารเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันปัจจัย 4 คือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ตามโอกาสสมควร สถานศึกษาจัดให้มีการดำเนินการสอบคัดเลือกอย่างโปร่งใส ผู้บริหารสอนงานหรือแนะนำให้บุคลากรที่ขาดความรู้และประสบการณ์ ตามโอกาสสมควรผู้บริหารให้ความช่วยเหลือ และแบ่งปันในเรื่องการจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ในการปฏิบัติงานอย่างเสมอภาค โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับวิทยานิพนธ์พระครูประกาศธรรมาภิรักษ์ (2563 : 58) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า 1. สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปิยวาจา รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลัก อัตถจริยา และด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักทาน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักสมานัตตตา 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา และจำแนก ตาม

ประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน พบว่า มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักทาน ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากร โดย จัดให้มีสวัสดิการด้านต่างๆ อย่างพึงพอใจ 2) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปิยวาจา ควรใช้คำ พูดที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ให้กำลังใจ ไม่ใช้คำพูดส่อเสียด หรือคำกล่าวที่เพ้อเจ้อ 3) ด้าน การบริหารสถานศึกษาตามหลักอรรถจริยา ควรบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือผู้อื่นเสมอตามโอกาสสมควร 4) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักสมานัตตตา ควรมีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานของสถาน ศึกษาเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักปิยวาจา ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ช่วยเหลือเกื้อกูล ตามโอกาสไม่เป็นคนตระหนี่ พุดจา ถามไถ่ปัญหา ช่วยแก้ปัญหา และส่งเสริมให้กำลังใจ ด้วยอามิสสิ่งของบ้างตามสมควร ผู้บริหารมีความเป็นกลาง แต่งตั้ง โอน ย้าย หรือรับตำแหน่งอย่างเป็นธรรม กล่าวยกย่อง หรือชมเชย บุคลากรที่ประสบผลสำเร็จในการ ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ และด้วยความยินดีเสมอ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับ พระครูปัญญานันทวัตร (2563 : 81) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พบว่า โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดหาทรัพยากรมนุษย์โดยใช้หลักเมตตา รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยใช้หลักกรุณา และด้านการให้รางวัลทรัพยากรมนุษย์โดยใช้หลักมูทิตาตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านการบำรุงรักษาและป้องกันทรัพยากรมนุษย์โดยใช้หลักอุเบกขา

ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักอรรถจริยา ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ผู้บริหารควรบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โดยไม่ใช้หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ให้กำลังใจและความช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาด้านความรู้ ด้านอารมณ์จิตใจและด้านสังคมต่อเพื่อนร่วมงานตามกำลังสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมสัมมนา อบรม ประชุม อย่างเท่าเทียม และมีผลในการประเมินอย่างถูกต้อง ตรวจสอบ และปรารภนาดีให้มีการพัฒนาบุคลากรอย่างผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็น ความทุกข์ของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ความช่วยเหลือเท่าที่ทำได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับ จักรกฤต หาพา (2564 : 302-312) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของ โรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำดังนี้ ด้านการบริหารตามหลักเมตตา ด้านการบริหารตามหลักกรุณา ด้านการบริหารตามหลักมูทิตา และด้านการบริหารตามหลักอุเบกขา ตามลำดับ โดย

ภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน รวมถึงจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยที่บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานระยะเวลา 10 ปีลงมา มีการปฏิบัติมากกว่าระยะเวลา 21 ปีขึ้นไป และระยะเวลา 11-20 ปี ตามลำดับ

ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักสมานัตตตา ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น ผู้บริหารควรวางตนเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติปฏิบัติ ไม่เป็นผู้มีอคติ และความลำเอียงต่อผู้ร่วมงาน ผู้บริหารควรบริหารงานด้วยความเสมอต้นเสมอปลาย แบ่งภาระงานที่รับผิดชอบอย่างเท่าเทียมกัน ให้บุคลากรทุกคนได้ทำงานอย่างมีความสุข และยินดียินยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรเพื่อพัฒนาโยบายการบริหารงานในโรงเรียน ผู้บริหารใช้หลักความยุติธรรมในการบริหารบุคลากรอย่างเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับ พระครูไพโรจน์กิจจาทร (สกุล สุภทโท) (2563 : 1-13) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า 1) คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน คือ ภาวะผู้นำ คุณธรรมจริยธรรม และความรู้ความสามารถ 2) การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนทางด้านร่างกายและการแสดงออกของพฤติกรรม 3 ประการ ได้แก่ ภาวะผู้นำ คุณธรรมจริยธรรม และความรู้ความสามารถ โดยบูรณาการกับหลักสังคหวัตถุ 4 อันหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวหัวใจ ผูกไมตรีเอื้อเพื่อเกื้อกูล ประสานจิตใจ 1 ประการ ได้แก่ (1) ทาน การให้ (2) ปิยวาจา วาจาไพเราะ (3) อตถจริยา ประพฤติตนเป็นประโยชน์ (4) สมานัตตตา วางตนเหมาะสม และ 3) กระบวนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร (SAS) ประกอบด้วย (1) หลักการ (2) จุดมุ่งหมาย (3) ระบบการดำเนินการ (4) กระบวนการดำเนินการ เป็นการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 กับคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา เรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ทำให้เห็นได้ว่า ผู้บริหารควรมีมาตรการสร้างความผูกพันให้เกิดขึ้นในองค์กรควรมีการแนะนำ การโยกย้าย ตำแหน่ง ปรับเปลี่ยนและจัดสรรงบประมาณสามารถให้บุคลากรดำรงชีพได้ ภาควิชาในตำแหน่งหน้าที่เพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ส่งเสริมการพัฒนาในด้านร่างกายจิตใจ มีศีลธรรมเพื่อเกิดความเจริญในด้านพระพุทธศาสนาสืบต่อไปผู้วิจัยสามารถสรุปได้ตามหลักพุทฺธยปาปณิกสูตร ดังนี้

1) การบริหารงานบุคคลตามหลักทาน ผู้บริหารต้องมีความเสียสละและแบ่งปันสิ่งของอย่างน้อย 2 อย่างให้แก่ผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ใต้บังคับบัญชา คือ อามิสทาน ได้แก่ การให้วัตถุสิ่งของ และธรรมทาน ได้แก่ การให้ธรรมหรือวิชาความรู้

2) การบริหารงานบุคคลตามหลักปิยวาจา ผู้บริหารต้องรู้จักใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดประโยชน์และพึงพอใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ใช้คำพูดที่จริงใจ มีสาระ เหมาะสมตามโอกาสและเวลา ใช้คำพูดที่กล่าวด้วยเมตตาจิต

3) การบริหารงานบุคคลตามหลักอรรถจริยา ผู้บริหารต้องช่วยเหลือผู้อื่นหรือผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือด้วยปัจจัยเงินทองหรืออย่างอื่นที่ไม่ใช่เงินทอง เช่น ความรู้ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน

4) การบริหารงานบุคคลตามหลักสมานัตตตา ผู้บริหารความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ไม่ทำตัวไร้ระเบียบวินัย จะต้องมีความเสมอต้นเสมอปลายต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่เอนเอียงเลือกที่รักมักที่ชัง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) สถานศึกษาควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการอย่างชัดเจน
- 2) สถานศึกษาสำรวจข้อมูล สภาพปัจจุบันและปัญหาของบุคลากร เพื่อนำมาวางแผน ฯ
- 3) สถานศึกษาควรจัดหาทุนพัฒนาบุคลากร ทุนวิจัย ทุนศึกษาต่อให้เพียงพอและเหมาะสม

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1) ผู้บริหารควรปรารถนาดีให้มีการจัดหาบุคลากรในตำแหน่งต่างๆ อย่างเหมาะสม เปิดโอกาสให้มีการสำรวจความเพียงพอของบุคลากรต่อภาระงานเพื่อช่วยเหลือทุกคน ใช้หลักความยุติธรรมในการบริหารบุคลากรในกรณีให้พ้นจากงาน

2) ผู้บริหารควรแนะนำให้คำปรึกษาด้วยความสุภาพ ใช้วาจาอ่อนหวาน และปฏิบัติตามวาจาที่ให้ไว้ต่อผู้ร่วมงานในสถานศึกษาเสมอ

3) เมื่อมีกรณีที่บุคลากรได้กระทำผิดวินัยของทางราชการสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนทางวินัยอย่างเป็นระบบ และการพิจารณาบทลงโทษควรมีมาตรการจากเบาไปหาหนักพร้อมทั้งดำเนินการอย่างยุติธรรม

4) สถานศึกษาควรจัดให้มีการทำทะเบียนเพื่อควบคุม ตรวจสอบการเกษียณอายุราชการและควรจัดให้มีระบบดูแลสวัสดิการข้าราชการหลังเกษียณอายุราชการ

5) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญเป็นธรรม ในการพิจารณา ตำแหน่ง หน้าที่ งานที่รับผิดชอบกับบุคลากรในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเรื่องพัฒนาครูและบุคลากรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาใน เขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 และเขตอื่น ๆ

2) ผู้บริหารและครูควรศึกษาหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 เพื่อนำไปบูรณาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาใน เขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเขต 7 และเขตอื่น ๆ

3) ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาใน เขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 และเขตอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กองพุทธศาสนศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). *คู่มือการปฏิบัติงานการอนุญาตจัดตั้งและขยายชั้นเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กองพุทธศาสนศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- จักรกฤต หาพา และคณะ. (2564) “แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของ โรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4. *Journal of Modern Learning Development*. 6 (1), 302-312.
- พระครูประภัสร์ธรรมภาสิรักษ์. (2563). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปัญญาธิธรรมาภรณ์. (2563). *การพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโพธิญาณกิจจาทร (สกุล สุภโท). (2563). *การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร*. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*. 7 (2), 1-13
- อนุชิต วรรณสุทธิ. (2558). *การศึกษาคูณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพในอนาคต*. รายงานวิจัย: สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.